

Téma: A nemzetbiztonsági szolgálatok kommunikációs stratégiája, internetes viták a nemzetbiztonsági szolgálatokról(előadó: Várhalmi Miklós)

- 1. Az általános kormányzati- és médiakommunikáció változása a lakosság irányába, az elmúlt 15-20 év politikai, társadalmi és gazdasági változásainak a tükrében**
 - 1.1. A lakosság felé irányuló általános kommunikáció megváltozását determinálják a világban és Magyarországon végbement politikai, társadalmi és gazdasági változások, térségenként és országonként eltérő jelleggel
 - 1.2. A társadalmi berendezkedések nagymértékben demokratizálódtak és ez maga után vonta a különböző média megjelenésekben az eltérő vélemények megjelenését is: TV, rádió, újságok, könyvek, internet. Különösen kiemelhető az internet használat korlátlan szabadsága és lehetőségei, figyelemmel az internet használat szabályozatlanságára is.
 - 1.3. A diktatórikus politikai-társadalmi rendszerek egy része felbomlott, másik részükben enyhítették illetve „modernizálták” a diktatórikus jelleget
 - 1.4. A hidegháború véget ért, a Szovjetunió szétesett, a Varsói Szerződés felbomlott
 - 1.5. Az ENSZ, a NATO, az EBESZ célja, szerepe, tevékenysége a megváltozott körülményeknek megfelelően folyamatos változásban van
 - 1.6. Az EGK átalakulásával létrejött EU jelentős és relatíve dinamikus változásokat, fejlődést hozott a tagországok és a csatlakozók életében, így a közös Biztonsági Stratégia elfogadásával különösen
 - 1.7. A NATO és az EU kommunikációja a civil szervezetek és lakosság felé példaértékűen nyitott, megnyerő, együttműködő és bevonó jellegű, még biztonságpolitikai vonatkozásokban is, bár ezen a területen visszafogottabban
- 2. Az országos illetve helyi biztonságvédelmi rendszerek kommunikációjának változása**
 - 2.1. A biztonság a XXI. század előtti, meghatározóan katonapolitikai jellege jelentős változáson ment keresztül, azaz többek között kibővült a politikai, társadalmi, gazdasági, szociális, jogi, környezeti aspektusokkal.
 - 2.2. A biztonság ma egy változó biztonságot jelent egy változó világban, így az embereket fel kell készíteni erre
 - 2.3. A demokratizálódás, a biztonság értelmezésének és tényének kiszélesedése maga után vonta az ehhez kapcsolódó kommunikáció tartalmának és formáinak fejlődését is
 - 2.4. A biztonságon belül, a hagyományos magyar terminológia szerinti fegyveres erők és rendvédelmi szervek kommunikációja is jelentősen megváltozott a rendszerváltás óta, különösen a NATO és az EU belépéseinktől számítva. Kiemelem, hogy a NATO és az EU ilyen irányú direktíváinak köszönhető meghatározóan ez a változás, nem pedig az ez irányú magyar felfogás és gyakorlat öntevékeny rugalmasságának.
 - 2.5. A NATO és az EU biztonságpolitikájának fontos részét képezik a civil-katonai kapcsolatok, a katonai vonatkozások civil-polgári támogatása, a széleskörű polgári védelmi együttműködések. Ehhez pedig feltétlenül fontos ennek a területnek az alapos, közérthető kommunikációja, a lakosság és a civil szféra megnyerése.
- 3. A magyar nemzetbiztonsági szolgálatok kommunikációjának változása**
 - 3.1. A szolgálatainkat két jelentős időpont alakította a közelmúltunkban. Az egyik a rendszerváltás, amikor is a belügyminisztériumból kivonták a szolgálatokat és létrehoztak négy szolgálatot. A másik az 1995-ös nemzetbiztonsági törvény által megfogalmazott felállás öt szolgálattal, amely még ma is érvényben van.
 - 3.2. Titkosszolgálat – nemzetbiztonsági szolgálat elnevezés változás
 - 3.3. A rendszerváltástól a magyar titkosszolgálatokhoz való (párt)politikai, kormányzati, társadalmi viszonyulások negatívak voltak, a szükséges rossz érzetét keltve, ami egyértelműen kihatott a róluk szóló kommunikációra is. A rendszerváltás előtti magyar

titkosszolgálatoknak az állampolgár ellenes gyakorlata és közhangulata befolyásolta a rendszerváltás utáni évek megítélését is, különös tekintettel a III/III-as tevékenységre, az ügynökügyekre. Ez a szemlélet és gyakorlat a rendszerváltástól távolodva változott és enyhült, de alapvetően nem változott meg csak az intenzitása csökkent. A FIDESZ kormány időszakában, 1998-2002 között a szolgálatoknak a miniszteri szintű irányítása a rangján kezelte a szolgálatokat, beleértve a megfelelő költségvetési törődést is. Így ezen időszakban a róluk szóló kommunikáció is gyakoribb és joggal volt kedvezőbb. Ebben az időszakban jelent meg például az NBH internetes honlapja, az NBH évkönyve és ettől kezdve találkoztunk többször is az NBH főigazgatójával a TV-ben. Tehát ettől számítható a szolgálatok kommunikációjának markánsabb változása, ami nem volt akkor még minden szolgálatra egyformán igaz.

- 3.4. Lassan érvényesülni látszik az az elv, hogy a magyar titkosszolgálatok nem titkosak, csak az egyes, konkrét ügyeik.
- 3.5. A szolgálatokkal kapcsolatos kommunikáció négy irányból közelíthető
 - 3.5.1. A szolgálatok saját kommunikációs stratégiája
 - 3.5.2. A kormány kommunikációs gyakorlata a szolgálatokkal kapcsolatban
 - 3.5.3. Más szervezetek és szakértők kommunikációja a szolgálatokhoz kapcsolódóan
 - 3.5.4. A magyar médiumok a szolgálatokról
- 3.6. **A szolgálatok saját kommunikációs stratégiája**
 - 3.6.1. A szolgálatok nincs nyilvánosan ismerhető kommunikációs stratégiája. Ez irányú gyakorlata eltérő, melyet a nemzetbiztonsági törvényben foglalt munkamegosztásuk, tevékenységük is indokol.
 - 3.6.2. A polgári és katonai szolgálatok rendelkeznek internetes honlappal, amelyek viszonylag jól informálják az érdeklődőket a hazai és külföldi vonatkozásokról is. Természetesen a Nemzetbiztonsági Iroda is rendelkezik a szolgálatokat átfogó honlappal.
 - 3.6.3. Papír alapú, nyomtatott kiadványokkal is rendelkeznek a szolgálatok, melyek közül egyesek nyíltan is hozzáférhetők.
 - 3.6.4. A szolgálatok közül a rádióban, televízióban, a médiumokban legtöbbször az NBH-val találkozunk, hiszen a nemzetbiztonsági törvény alapján az NBH tevékenysége kapcsolódik legszorosabban a belföldi és ezen belül a rendőri illetve más rendvédelmi szervek tevékenységéhez. Ezeket a megjelenéseket általában közérdeklődésre is számot tartó események indukálják.
 - 3.6.5. Rendszeres műsorral, újságrovattal egyik magyar szolgálat sem rendelkezik. A nemzetközi példák alapján lehet találni olyan külföldi szolgálatokat, amelyek rendszeres TV műsorral is, közvetlen együttműködési formában építik, erősítik lakossági kapcsolataikat.
 - 3.6.6. Összehangolt szóvivői rendszert sem működtetnek
 - 3.6.7. Az öt nemzetbiztonsági szolgálat összevonásával kapcsolatban a szolgálatok nem nyilatkoztak meg.
- 3.7. **A kormány kommunikációs gyakorlata a szolgálatokkal kapcsolatban**
 - 3.7.1. A nemzetbiztonsági szolgálatokat irányító, felügyelő miniszter és/vagy államtitkár a média főszereplője a nemzetbiztonsági szolgálatokhoz kapcsolódó híreknek, megjelenéseknek általában. Ezt témától függően, alkalmanként egy-egy főigazgató is kiegészíti.
 - 3.7.2. A kormánynak nincs széleskörűen ismerhető, állandó vagy rendszeres megjelentetési, népszerűsítő, lakossági kapcsolatokat erősítő nemzetbiztonsági kommunikációs stratégiája, gyakorlata.
 - 3.7.3. Kérdés, hogy a XXI. században, ma, Magyarországon a nemzetbiztonsági szolgálatokról elegendő információt és emberbaráti együttműködést kap-e a lakosság és a civil szféra, hogy tudja, érezze az adóforintjainak legjobb hasznosulását a biztonsága érdekében. Sajnos egyáltalán nem kap elegendő és megfelelő információt ehhez! Felesleges információs vákuum érezhető, melyet

kósza hírek és pletykák is tarkítanak. Meg lehetne és meg kellene ezeket előzni, a szolgálatok presztizse érdekében is.

- 3.7.4. Az öt nemzetbiztonsági szolgálatnak háromra történő csökkentésére vonatkozó kormányhatározatról, ennek előkészítéséről és folytatásáról csak igen szűkszavú és a lakosság felé alig érthető információkat adtak közre.

3.8. **Más szervezetek és szakértők öntevékeny kommunikációja a szolgálatokról**

- 3.8.1. A demokratikus, többpártrendszerű Magyar Köztársaságban, az Alkotmány szerinti szabad vélemény nyilvánítási jog alapján is relatíve aktívak a politikai pártok és biztonságpolitikai szervezetek, szakértők. Végére is egyrészt az ellenzék feladata a mindenkori kormány ellenőrzése és erről a lakosság szabad, de reális tájékoztatása. Másrészt a szakértő szervezetek és egyéni szakértők is a demokrácia jogán egyféle civil kontrollt, segítő kritikát vagy éppen építő javaslatot adnak közre a magyar biztonságvédelemről, ezen belül a nemzetbiztonsági szolgálatainkról. Felvetődik a kérdés, hogy ez jó vagy rossz. A mai, a magyarnál sokkal demokratikusabb Európai Unió demokráciájában, civil kapcsolatokban egyértelmű, hogy minden jóhiszemű és konstruktív állampolgári, civil vélemény kizárólag pozitív lehet. A civil szféra erősödő kontrollja különösen fontos a katonai, nemzetbiztonsági és egyéb területeken, hiszen a demokrácia sarokköve, hogy megelőzze az autokratikus hatalomgyakorlást. A közvetett, képviseleti demokráciát mindinkább fel kell váltani a közvetlen részvételi demokráciával, ahol csak lehet. Ennek pedig előkészítője és következménye a szabad megnyilvánulás, amelyet minden demokratikus és okos kormánynak be kell tudni csatornázni, hasznosítás céljából. Ez Magyarországon még nincs így, mivel a rendszerváltás utáni kormányok sokkal zártabban kezelik a biztonságpolitika nyilvános vonatkozásait is, szemben a NATO vagy az EU gyakorlattal.
- 3.8.2. Több szakértő szervezet és szakértő is rendelkezik internetes honlappal, melyek a nemzetbiztonsági tématerületet is átfogják.
- 3.8.3. A szakértő szervezetekben és a magánszemélyek között is vannak politikusok, szakmapolitikusok, biztonságpolitikai szakértők és a szolgálatoktól leszerelt szakemberek.
- 3.8.4. A szolgálatok összevonásáról ezektől a szervezetektől és szakértőktől kapta a civil szféra, a lakosság a legtöbb információt a megjelent (szak)cikkek kapcsán. Egy okos kormány vagy az egyik nagyvonalú média összefoghatta, összehívhatta volna ezeket a cikkírókat és egy összefoglaló anyagot elindíthatott volna a feldolgozás útján. Tipikus példája lehetett volna egy társadalmi együttműködésnek, jó cél érdekében.

4. **A magyar médiumok öntevékenysége a szolgálatokról**

- 4.1. A magyar médiumok közvetlen befolyásoló erőt jelentenek ma Magyarországon azzal, hogy nincsenek független magyar médiumok, mert a pártpolitika és az egyéb érdekek teljesen átszövik.
- 4.2. A magyar médiának egyik jellemzője, hogy a szenzációhajhászt, a kritikust, a rosszat, a negatív eseményeket jobban felkapja, jobban hangsúlyozza, mint a jót, a pozitívet, hiszen nagyobb közönségsiker prognosztizál. Ez a szolgálataink esetében is így volt, de ez nem kedvezett a szolgálataink felelősségteljes munkájának lakossági értékítéletében, sőt sokat ártott.
- 4.3. A rendszerváltás óta fel-fellobbanó ügynökügyek, ügynöktémák, mint a politikai pártok felelőtlen pártpolitikai eszközei igen sokat ártottak az ország védelmében mindinkább meghatározóvá váló nemzetbiztonsági szolgálatainknak. Az erről szóló média megjelenések felerősítették, fáradhatatlanul éltették, izgatták a lakossági kedélyeket. Az érintett kormányok pedig legtöbbször nem védték meg a szolgálatakat, megfelelően.
- 4.4. A különböző magyar médiumok különböző szakértői csoportokhoz vagy szakértőkhöz kapcsolódnak és eszerint szólaltatják meg Őket, ami egyébként végtelen demokratikus és színes, hiszen különböző vélemények ütköznek, ami általában a jó megoldásokat is magában hordozza.

- 4.5. A szolgálatok összevonásával kapcsolatban a médiumok, a nyomtatott sajtó „bátrabbjai” igen demokratikusan lehetőséget adtak a „kormányon kívülálló” szakértő szervezeteknek, szakértőknek a megnyilvánulásra. Az interneten pedig még több véleményt megtalálhatunk.
- 5. Egy előadás akkor kerekesebb, ha van végkövetkeztetése, sőt van előremutató mondanivalója, iránymutatása**
- 5.1. A jobb biztonságvédelmi kommunikáció alapja és célja:
- 5.1.1. *Nincs megfelelő szabadság megfelelő biztonság nélkül*, miközben a biztonság korlátozza is a szabadságot! A biztonság ellenőrzéséhez feltétlenül szükség van a CIVIL kontrollra, mely egyrészt a parlamenti képviselőkön keresztül közvetett. Másrészt a civil szervezetek elismerését, ellenőrzési jogosítványainak kiterjesztését biztosító nemzetközi és nemzeti törvényekkel minél közvetlenebbé kell tenni. A demokratikus jogokból fakadó lényeges kérdés, hogy a közvélemény ismeri-e: a befizetett adóját milyen védelmi feladatok teljesítésére használják, egyetért-e ezzel és véleményt nyilváníthat-e az általa tapasztaltakról? A nemzeti biztonsági- és a nemzeti katonai stratégia nyilvánossága, a védelmi tervezés folyamata elméletének és gyakorlatának ismerete elengedhetetlen követelmény a civil-katonai kapcsolatokban, a demokratikus ellenőrzés gyakorlásában. A jelenlegi demokratikus ellenőrzés nem más, mint a demokratikus államokban elfogadott megállapodás, törvényi szabályozás a parlament, a kormány és a katonai felső vezetés tagjai között, melyet a jövőben a civil ellenőrzés bevonásával teljesebbé kell tenni oly módon, hogy a civil kontroll nem képviselhet pártérdekeket.
- 5.2. A kormány pontosítsa kommunikációs stratégiáját a biztonságvédelmi terület, ezen belül a nemzetbiztonság vonatkozásában is
- 5.3. Erőteljesen háttérbe kell szorítani a rendszerváltás előtti olyan hatásokat, melyek avítt módon még azt sugallják, hogy a titkosszolgálatok minél kevesebbet szerepeljenek a TV-ben és inkább csak a háttérben csendesen dolgozzanak. Az esetleges botrányok vonatkozásában ez igaz, de az adófizetőknek a megnyugtatása érdekében mindenképp azt kell generálni, megértetni, hogy a titkosszolgálatok az emberekért, az emberek biztonságáért vannak és nem ellenük. Kvázi a mindennapi életük részévé kell tenni, hogy a titkosszolgálatok is ott őrködnek a biztonságosabb hétköznapiakért. Tudatosítani kell, hogy minden országnak vannak titkosszolgálatok, melyek nem mind barátok és így ellenünk is dolgozhatnak, tehát ezekkel szemben is védenek bennünket a magyar szolgálatok.
- 5.4. A nemzetközi NATO és EU gyakorlatot a civil kapcsolatok és a biztonságvédelmi kommunikáció vonatkozásában honosítani kell a magyar „civil piacra” is.
- 5.5. A lakosságot és cégeket nyíltan és reálisan tájékoztatni kell a mindenkori biztonsági kockázatokkal arányosan.
- 5.6. A közvéleménynek a rendszerváltás óta halványuló, de esetenként még éltetett rossz reflexeit a magyar titkosszolgálatokról egyértelműen el kell oszlatni egy tudatosan felépített közönségbarát műsor együttesel. Ez több évre szólóan, több médiumot átfogó, rendszeres tájékoztatás, kerek asztal, bevonó, együttműködő, a szolgálatok utánpótlását elősegítő, a szolgálatok sajátságait figyelembevevő nyílt napok szervezésével és bemutatásával, show jellegű műsorelemekkel, vetélkedőkkel, polgáriasított titkosszolgálati próbatételekkel tarkított, biztonságpolitikai szakértők, szociológusok, pszichológusok együttműködésével megszerkesztett, a „külsős” szakértőkből rendszeresített fórummal is színesített megoldás legyen.
- 5.7. Egy nem erőszakolt és nem cenzúraként működtetett kormány és/vagy többpárti kommunikációs együttműködés sokat segíthetne a biztonságvédelmi kommunikáció működtetésén is, a lakosság, a civil szféra érdekében.
- 5.8. A legfontosabb, hogy a szolgálatok hatékonyságát közvetlenül és közvetve is pozitíven befolyásolja a róluk szóló kommunikáció együttes, minden területen és minden vonatkozásban, jó érzetet keltve a lakosságban is.

infokommunikációs euromérnök
nemzetbiztonsági szakmapolitikus
Magyar Hadtudományi Társaság tag
Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem doktori címének aspiránsa
www.varhalmi.hu